

نویسنده مسئول، استادیار آموزش زبان فرانسه دانشگاه تهران
اکبر عبداللهی
دانشجوی دکتری آموزش زبان فرانسه دانشگاه تربیت مدرس
آسیه خواجه علی

ارزشیابی سطوح متفاوت زبانی بر اساس چارچوب مشترک بین المللی

علاوه بر آنکه توصیفی کلی از مهارت‌ها و توانایی‌های زبانی زبان‌آموز در آن سطح ارائه شده است، برای هر مهارت زبانی نیز در همان سطح توصیف و تعریفی دقیق از آنچه که زبان‌آموز باید بداند و بتواند انجام دهد، بیان شده است. واضح است که برای ارزشیابی دقیق و درست زبان‌آموزان، براساس آموخته‌ها و اهداف آموزشی معین شده توسط معلم و خود زبان‌آموزان، داشتن اطلاعات کافی در مورد سطوح متفاوت زبانی، به‌طور کلی و داشتن اطلاعات در مورد هر یک از مهارت‌های زبانی در همان سطح، به‌طور جزئی اهمیت زیادی دارد. با توجه به اهمیت موضوع؛ در این مقاله می‌کوشیم تا چهار سطح زبانی از

کلیدواژه‌ها: آموزش زبان خارجی، ارزشیابی، چارچوب مشترک اروپایی زبان‌ها، مهارت‌های زبانی.

مقدمه

در مقاله پیشین به بررسی چگونگی ارزشیابی توانایی‌ها و مهارت‌های زبانی زبان‌آموزان پرداختیم. همان‌گونه که در آن مقاله ذکر شد، ارزشیابی در چارچوب مشترک اروپایی زبان‌ها، جایگاه بسیار مهم و ویژه‌ای دارد. در چارچوب مشترک اروپایی زبان‌ها سطح‌های زبانی به دقت مشخص شده و برای هر سطح تعاریف مشخصی وجود دارد. به گونه‌ای که برای هر سطح

A1 تا B2 را براساس تعاریف ذکر شده در چارچوب مشترک اروپایی زبان‌ها توصیف و تعریف نماییم و برای هر سطح فعالیت‌های ارزشیابی منطبق با آن را بیان کنیم.

۱.۲ بیان شفاهی^۴

زبان آموز می‌تواند، با استفاده از کلمات و عبارات ساده جملاتی ابتدایی تولید کند. این جملات می‌توانند در مورد مردم و اشیا باشند. به‌عنوان مثال او می‌تواند بگوید چه کسی است و خود را معرفی و توصیف نماید. می‌تواند شخص دیگری را نیز معرفی نموده و فعالیت‌هایی را که انجام می‌دهد توصیف کند. او همچنین قادر است محل زندگی‌اش را توصیف کند و از دیگری راجع به چیزی درخواست نماید.

فعالیت ارزشیابی: بیان و توصیف فعالیت‌های روزمره

۱. سطح مقدماتی (A1)

این سطح، اولین سطح از سطوح زبانی است که برای رسیدن به آن حدود ۶۰ تا ۸۰ ساعت آموزش مورد نیاز است. این تعداد ساعت به رابطه زبان خارجی با زبان مادری زبان آموز بستگی دارد. به‌عنوان مثال یک نفر ایتالیایی زبان راحت‌تر از یک فارسی‌زبان می‌تواند زبان فرانسه را بیاموزد و این به دلیل شباهت و ریشه زبانی ایتالیایی با زبان فرانسه است. از دیگر عوامل مؤثر در روند یادگیری زبان می‌توان به سرعت یادگیری و توانایی‌های کسب‌شده زبان آموز در آموختن یک زبان خارجی دیگر اشاره کرد. در این سطح زبان آموز توانایی درک و فهمیدن متون بسیار ساده و توصیف مکان‌ها و انسان‌ها را با استفاده از کلمات ابتدایی دارد. همچنین

زبان آموز می‌تواند از عبارات‌های بسیار ساده و روزمره و نیز از جملات بسیار ساده که می‌توانند نیازهای غیرانتزاعی^۳ او را برآورده کنند استفاده نماید. او می‌تواند خود و دیگری را معرفی کند و می‌تواند از آن شخص سؤالاتی در مورد محل زندگی وی و اشیایی که به او تعلق دارند بپرسد و خود نیز توانایی پاسخ دادن به چنین سؤالاتی را دارد. بنابراین در این سطح او می‌تواند به شیوه‌ای بسیار ساده با مخاطب ارتباط برقرار نماید به شرطی که مخاطب شمرده و به‌طور واضح صحبت کند.

۱.۳ درک مفهوم کتبی^۵

فهمیدن متون بسیار کوتاه و بسیار ساده به‌طوری که آن را بارها بخواند. زبان آموز می‌تواند کلمات و عبارات بسیار ابتدایی را تشخیص دهد. به‌عنوان مثال متن یک کارت پستال یا متنی که مرتبط با شرایط معمول و زندگی روزمره‌اش باشد. او همچنین می‌تواند عبارات بسیار کوتاه، مثلاً برای رفتن از جایی به جای دیگر، را درک نماید.

فعالیت ارزشیابی: خواندن و درک مفهوم نامه دوستانه، نقشه شهر، منوی رستوران، دستور آشپزی و آگهی‌های کوتاه.

۱.۱ درک مفهومی شفاهی^۲

در این مهارت، در سطح مبتدی، زبان آموز می‌تواند کلمات بسیار ساده و آشنا و نیز عبارات بسیار رایج و مرتبط با خود (ملیت، شغل، زبان و ...) خانواده خود و محیط غیرانتزاعی پیرامونش را بفهمد. این در صورتی است که صحبت با او به شکل شمرده همراه با تلفظ کامل و واضح کلمات و با تکرار و تعریف و تفسیر برخی کلمات و جملات همراه باشد. **فعالیت‌های ارزشیابی:** فایل صوتی مربوط به خرید در یک

۱.۴. بیان کتبی^۶

او نوشته شده بفهمد. این متون می‌بایست شامل کلمات رایج و ساده باشند.

فعالیت‌های ارزشیابی: نامه شخصی، مقاله کوتاه از مجله در مورد موضوعات زندگی روزانه، آگهی‌های کوتاه، کاتالوگ.

۲.۴. بیان کتبی

توانایی نوشتن عبارات و جملات ساده با استفاده از عبارات موصولی: «و»، «اما»، «زیرا». در مورد موضوعات زندگی روزانه، مانند توصیف مکان، کار، تحصیلات، سفر. توصیف کوتاه و ساده اتفاقات و فعالیت‌ها و تجارب شخصی در زمان گذشته. نوشتن نامه شخصی ساده برای ابراز تشکر یا عذرخواهی.

۳. سطح آستانه (B1)

برای رسیدن از سطح A2 به سطح B1 به حدود ۱۵۰ تا ۱۸۰ ساعت آموزش زبان نیاز است. در این سطح زبان آموز قادر است در یک بحث شرکت کرده و نظرات خود را بیان کند. همچنین قادر است در موقعیت‌های متفاوت زبانی منظور خود را بگوید و از عهده قرار گرفتن در موقعیت‌های زبانی پیش‌بینی نشده برآید. وی می‌تواند در مورد آنچه که می‌خواهد بگوید به شکل قابل فهم صحبت کند. به‌عنوان مثال: توضیح یک ایده یا یک مشکل. در این سطح، زبان آموز کلمات را به‌طور واضح و درست تلفظ می‌کند و دایره لغات کافی برای صحبت کردن راجع به موضوعات مورد علاقه‌اش را دارد و در صورتی که نتواند در حین صحبت کلمه مناسب را پیدا کند، می‌تواند جمله را به شکلی دیگر و با استفاده از کلمات دیگر بیان کند.

۳.۱. درک مفهوم شفاهی

زبان آموز سطح B1 قابلیت فهمیدن و دنبال کردن نکات و موضوعات اصلی در یک مکالمه طولانی را دارد به شرطی که زبان مکالمه زبان استاندارد باشد و جملات به‌طور واضح بیان گردند. او می‌تواند اطلاعات تکنیکی ساده در مورد استفاده از یک وسیله را درک کند و نیز قادر است اطلاعات بیشتر فایل‌های صوتی ضبط‌شده یا رادیویی را، در صورتی که در مورد موضوعات آشنا باشند و به صورت واضح بیان شده باشند، بفهمد.

فعالیت‌های ارزشیابی: استفاده از برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی که شامل موضوعاتی باشند که زبان آموز نسبت به آن‌ها آشنایی داشته باشد. آگهی‌ها و کاتالوگ‌های تکنیکی، مصاحبه رادیویی و تلویزیونی در حوزه موضوعات آشنا برای زبان آموز.

در این سطح زبان آموز قادر به نوشتن جملات ابتدایی در مورد خود و دیگر افرادی که می‌شناسد برای توصیف فعالیت‌های آن‌ها و محل زندگی‌شان است.

فعالیت ارزشیابی: نوشتن نامه دوستانه، ایمیل، برنامه کاری، کارت پستال، کارت دعوت و پر کردن فرم ثبت‌نام.

۲. سطح متوسط (A2)

برای رسیدن به این سطح از سطح A1، به‌طور میانگین ۱۰۰ تا ۱۲۰ ساعت آموزش مورد نیاز است. در این سطح زبان آموز همچنان دارای غلط‌های ابتدایی در گفتار و نوشتار است، با این حال تسلط خوبی بر ساختارهای ابتدایی زبان و کلمات مهم و پرکاربرد دارد. تلفظ او تا حد زیادی درست است ولی دایره لغاتش همچنان محدود است، ولی می‌تواند با مخاطب در مورد زندگی روزانه‌اش تبادل اطلاعات داشته باشد. او همچنین می‌تواند محیط پیرامونش را توصیف کند و موضوعاتی را که مربوط به نیازهای روزمره‌اش هستند مطرح نماید.

۲.۱. درک مفهوم شفاهی

در این سطح زبان آموز قادر به فهمیدن بیان شفاهی به منظور رفع نیازهای روزانه است، البته اگر به صورت شمرده و واضح بیان گردد. او می‌تواند عبارات و کلمات بسیار رایج را که در ارتباط با موضوعاتی مانند زندگی خود و خانواده، خرید کردن و کار او باشند بفهمد.

فعالیت‌های ارزشیابی: فایل‌های مربوط به خرید کردن، آگهی‌های کوتاه، واضح و ساده، آدرس، مکالمه در مورد مسائل روزانه، شخصی و خانوادگی

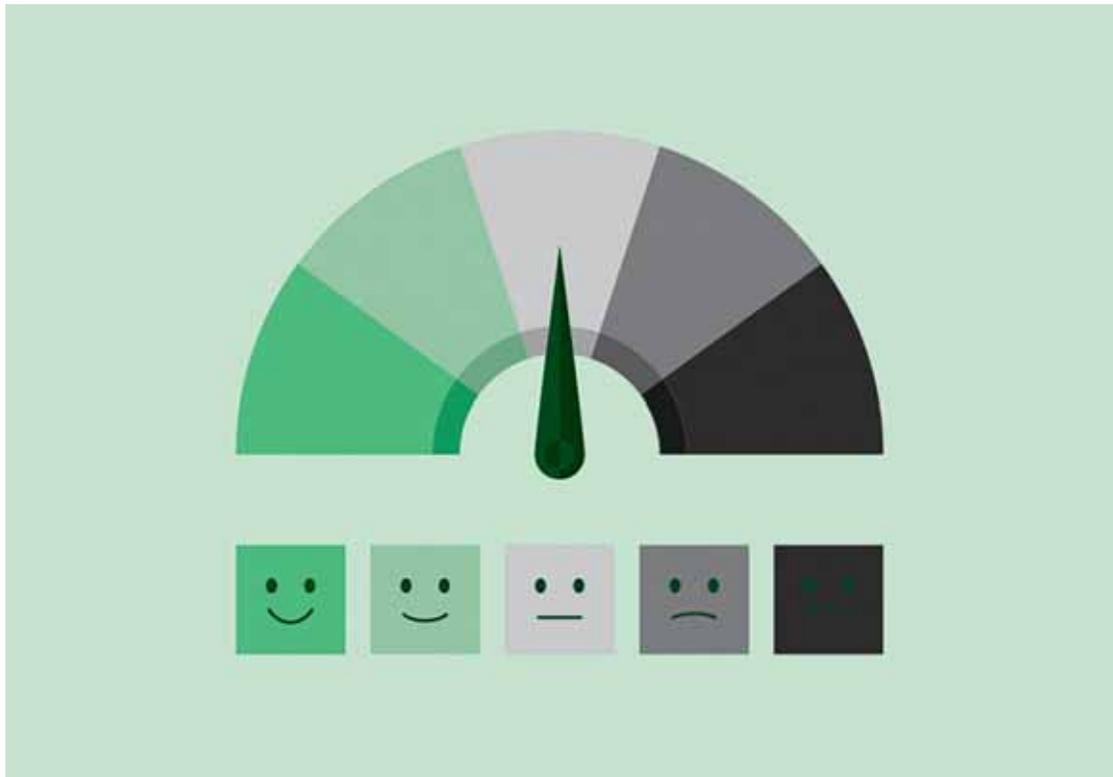
۲.۲. بیان شفاهی

زبان آموز می‌تواند در مورد موضوعاتی مانند توصیف مردم به شکل ساده، صحبت در مورد شرایط زندگی، فعالیت‌های روزانه و علاقه‌اش با استفاده از عبارات کوتاه تبادل اطلاعات بسیار کوتاه داشته باشد.

فعالیت‌های ارزشیابی: بحث در مورد کارهایی که می‌خواهد انجام دهد، به دست آوردن اطلاعات در مورد سفر، خرید بلیط هواپیما، پرسیدن و نشان دادن آدرس

۲.۳. درک مفهوم کتبی

در این مهارت زبان آموز می‌تواند متون کوتاه و ساده‌ای را که در مورد موضوعات رایج، در ارتباط با زندگی روزانه و کار

۳.۲. بیان شفاهی

دارد. بروشورهای اداری کوتاه، متون استدلالی آسان و مقالات روزنامه یا مجله.

در این مهارت زبان آموز می تواند یک اتفاق را با جزئیات لازم تعریف و احساسات و عکس العمل هایش را توصیف کند. او می تواند مشکلی را توضیح دهد و راه حل هایی را برای حل آن بگوید و نیز قادر است استدلال هایی کافی، روشن و قابل فهم بیاورد.

۳.۴. بیان کتبی

در مهارت بیان کتبی، زبان آموز می تواند متونی ساده با موضوعات متنوع را که در حوزه علاقه و حرفه او باشند بنویسد. همچنین می تواند احساسات خود را توصیف کرده و از فعالیت ها و عکس العمل هایش در وقایع و تجربه های زندگی سخن بگوید و بنویسد. در این سطح زبان آموز قادر است فهرستی از نکات مهم و کلیدی یک سخنرانی و یا یک ارائه ساده از آن تهیه کند، البته در صورتی که موضوع سخنرانی در حوزه علائق و تخصص او باشد.

فعالیت های ارزشیابی: توصیف اتفاقات و تجارب شخصی، شرکت کردن در مکالمه بدون آمادگی قبلی در مورد موضوعاتی مانند: بانک، دفتر مسافرتی، اداره پست، مغازه و ...

۳.۳. درک مفهوم کتبی

فعالیت های ارزشیابی: تهیه گزارش از یک تجربه، تعریف داستان، خلاصه نویسی، گزارش کوتاه.

در مهارت درک مفهوم کتبی، زبان آموز می تواند متونی طولانی تر از متون سطح A2 را که مفاهیم آن مرتبط با علائقش باشند بفهمد و معانی کلمات نا آشنا را با توجه به مفهوم متن حدس بزند و درک کند. او قادر است اطلاعاتی را که مورد سؤال واقع شده اند در متن پیدا کند. همچنین می تواند روند کلی متن، نتیجه گیری و استدلال ها را بفهمد بدون اینکه همه جزئیات را درک کند.

۴. سطح پیشرفته یا مستقل (B2)

برای رسیدن از سطح B1 تا سطح B2 به حدود ۲۰۰ تا ۲۵۰ ساعت آموزشی نیاز است. در این سطح زبان آموز توانایی استدلال به زبان خارجی را دارد و به خطاهای خود آگاه است و سعی می کند خطاهایش را برطرف نماید. زبان آموزی که به

فعالیت های ارزشیابی: دستور استفاده از یک وسیله، تمام متونی که موضوعاتی را شامل شوند که به آنها آشنایی

این سطح زبانی رسیده باشد می‌تواند بدون تعلق و مانند فردی که زبان خارجی، زبان مادری‌اش است مکالمه و صحبت کند، بدون اینکه در فهمیدن سخن مخاطب دچار مشکل شود؛ و نیز می‌تواند سخنش را به گونه‌ای بیان کند که مخاطب نیز در درک سخن دچار مشکل و ابهام نگردد. او می‌تواند خود را با تغییرات موضوع مورد بحث تطبیق دهد. از تسلط خوبی در استفاده از نکات دستوری برخوردار است و خطاهای او در دیکته به حداقل رسیده است. دایره لغت بسیار خوب و کافی در مورد موضوعات مربوط به حوزه علائق و حرفه خود و نیز در مورد موضوعات کلی جامعه و پیرامونش دارد.

۴.۱. درک مفهوم شفاهی

در قسمت درک مفهوم شفاهی در سطح B2، زبان آموز می‌تواند مکالمات و صحبت‌ها را در شرایط واقعی، و یا از رادیو و تلویزیون، اگر به زبان استاندارد بیان شوند، درک نماید. او قادر است صحبت در مورد موضوعاتی را که با آنها آشنایی ندارد نیز بفهمد در صورتی که این موضوعات در مورد موضوعات اجتماعی، دانشگاهی یا حرفه‌ای باشند. در این سطح زبان آموز می‌تواند ایده‌های اصلی را از یک مباحثه پیچیده راجع به موضوعات انتزاعی یا غیرانتزاعی استخراج کند.

فعالیت‌های ارزشیابی: انواع برنامه‌های مستند، انواع فیلم‌ها، مباحثه، کنفرانس، مصاحبه و میزگرد.

۴.۲. بیان شفاهی

در مهارت بیان شفاهی، زبان آموز می‌تواند در مورد موضوعات زیادی صحبت کند و نظراتش را با استدلال‌های اصلی و نیز با آوردن استدلال‌هایی موشکافانه‌تر و جزئی‌تر بیان و توجیه نماید. می‌تواند توصیف و معرفی دقیق و با جزئیات ارائه دهد و از مثال‌های دقیق برای بیان منظور خود بهره گیرد.

فعالیت‌های ارزشیابی: انواع توصیف‌ها، استدلال در مورد موضوعات غیرانتزاعی، ارائه شفاهی.

۴.۳. درک مفهوم کتبی

در این مهارت، زبان آموز توانایی خواندن متون را به‌طور مستقل دارد و می‌تواند سرعت خواندنش را براساس متونی با موضوعات متفاوت تغییر دهد و خود را با شرایط متفاوت خوانش منطبق کند. او از دایره لغات بسیار زیاد و فعالی برای خواندن و فهمیدن متون متنوع برخوردار است.

فعالیت‌های ارزشیابی: تمام متون در مورد موضوعات شخصی و اداری، مقالات، گزارش‌ها.

۴.۴. بیان کتبی

در مهارت بیان کتبی در سطح B2، زبان آموز می‌تواند متونی واضح و با جزئیات در مورد تعداد گسترده‌ای از موضوعات که در حوزه علاقه‌اش جای می‌گیرند، بنویسد. او قادر است در نوشتن از سنتز^۷، ارزشیابی اطلاعات و از استدلال‌های متنوع استفاده نماید.

فعالیت‌های ارزشیابی: نوشتن انواع متون توصیفی، روایی و استدلالی، نگارش گزارش و مقاله و نامه‌نگاری رسمی. در این مقاله، با تمرکز بر توصیف سطوح زبانی براساس چارچوب مشترک اروپایی زبان‌ها، به شرح مختصری از هر سطح و مهارت‌های هر سطح پرداختیم و فعالیت‌هایی منطبق با سطح و مهارت زبان آموزان ارائه کردیم. در این مقاله و دو مقاله پیشین سعی بر این بود تا با توجه به اهمیت مبحث ارزشیابی، آن را به‌طور مختصر و با تکیه بر نکات مهم و اساسی مورد مطالعه قرار دهیم. در مقالات آتی می‌کوشیم موضوعات دیگری را در حوزه آموزش زبان خارجی مطالعه و بررسی نماییم.

پی‌نوشت‌ها

1. Cadre européen commun de référence pour les langues
2. Concret
3. Compréhension orale
4. Production orale
5. Compréhension écrite
6. Production écrite
7. Synthèse

منابع

Bibliographic:

1. Barlow. M. 1989. *Formuler et évaluer ses objectifs en formation*. Lyon: Chroniques sociales de Lyon.
2. Bertocchini. P., Costanzo. E. 2008. *Manuel de formation pratique pour le professeur de FLE*. Paris: CLE international.
3. Cinseli de l'Europe, 2001. *Cadre européen commun de référence pour les langues*. Paris: Didier.
4. Courtilon. J. 2003. *Elaborer un cours de FLE*. Paris: Hachette.
5. Cuq. J.P. 2003. *Dictionnaire de didactique du français*. Paris: CLE international.
6. Landsheere, G. 1984. *Definir les objectifs de l'apprentissage*. Paris: PUF.
7. Galisson. R., Puren. C. 1999. *La formation en question*. Paris: CLE international.
8. Pieron. H. 1963. *Examens et docimologie*. Paris: PUF.
9. Tagliante. CH. 2005. *L'évaluation et le cadre européen en commun*. Paris: CLE international.